

והרמב"ם בהתאם למה שנאמר בזה בגמרא פוסק:

רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ח הלכה י

פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים והערומים ועומד בסכנת נפשות, והמעלים עיניו מפדיונו הרי זה עובר על 'לא תאמץ את לבבך' ולא תקפוץ את ירך' ועל 'לא תעמוד על דם רעך' ועל 'לא ירדנו בפרך לעיניך', ובטל מצות 'פתח תפתח את ירך לוי', ומצות 'חיי אחיך עמך', וזאתה תרעך כמוך, ויהצל לקוחים למות' והרבה דברים כאלו, ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים.

ובעקבותיו כך פסק השולחן ערוך:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות צדקה סימן רנב

א) פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן. ואין מצוה גדולה כפדיון שבויים. הילכך לכל דבר מצוה שנבנו מעות בשבילו, יכולים לשנותן לפדיון שבויים. ואפילו אם גבו לצורך בנין ב"יה, ואפילו אם קנו העצים והאבנים והקצום לצורך הבנין, שאסור למכרם בשביל מצוה אחרת, מותר למכרם לצורך פדיון שבויים. אבל אם בגאווה כבר, לא ימכרו אותו...

ב) המעלים עיניו מפדיון שבויים, עובר על 'לא תאמץ את לבבך' (דברים טו, ז). ועל 'לא תקפוץ את ירך' (ויקרא ט, טז). ועל 'לא ירדנו בפרך לעיניך' (ויקרא כה, גג). ובטל מצות 'פתח תפתח את ירך לוי' (דברים טו, ז). ומצות 'חיי אחיך עמך' (ויקרא כה, לו). וזאתה תרעך כמוך' (ויקרא ט, יח). ויהצל לקוחים למות' (משלי כז, יא). והרבה דברים כאלו.

ג) כל רגע שמאחר לפדות השבויים, היכא דאפשר להקדים, הוי כאילו שופך דמים.

אבל הרגשות והנוכחות להוציא כספים לשחרור שבויים מעוררת חשש שידרשו יותר ויותר דמי פדיון וכך יתרושש הציבור וכן יעשו מאמצים להרכות בשבויים.

וכפי שניתן לראות במהלך ההסטוריה של עם ישראל נסיונות רבים חוזרים ונשנים לשבות יהודים ולדרוש כופר עבורם, ובפרט בעשרות השנים האחרונות.

על כן יש צורך לברר מה אומרת ההלכה בקביעת גבולות למחיר שחייב או רשאי הציבור לשלם עבור פדיון שבויים. ואם או באיזו מדה נכון, על פי ההלכה להיענות לדרושות סחטניות לשחרור שבויים

מצוות פדיון שבויים

רגישות מיוחדת במינה קיימת בעם ישראל לאחים הנתונים בצרה ובשביה, ולא יכבד כל מאמץ להוציאם לחירות, וכך מוצאים רישומה של מצווה זו אצל אברהם אבינו:

בראשית פרק יד

(ח) ויצא מלך סדם ומלך עמרה ומלך ארמזה ומלך גבונים ומלך בלע הוא יצער ויערכו אתם מלחמה בעמק השדים: (ט) את כדורדלעסר מלך עילם ותדעל מלך גזים ואמרפל מלך שגער ואריז מלך אלסר ארבעה מלכים את החמשה: (י) ועמק השדים בארת בארת חסד וינסו מלך סדם ועמרה ופלו שמה וחגשארם הרזה נסו: (יא) ויקחו את כל רכש סדם ועמרה ואת כל אכלם וזלכו: (יב) ויקחו את לזט ואת רכשו בן אחי אברם וזלכו והוא ישב בסדם: (יג) ויבא הפליט ויגד לאברם העברי והוא שכן בארזי ממרא האמרי אחי אטפל ואחי ענר והם בעלי ברית אברם: (יד) וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו ויחי ביתו שוכנח עשר ושלש מאות וירדף עד דן: (טו) ויחלו עיניהם לזלח הוא ועבדיו ויבס וירדפם עד חובה אשר משמאל דמשק: (טז) וישב את כל חרכש וגם את לזט אחיו ורכשו השיב וגם את הנשים ואת העם:

אברהם אבינו מסכן את עצמו ומוציא ממון רב למטרה זו וכל זה בכדי להציל את לוט מן השבי על אף שהלה נפרל ממנו ולא רצה בקרבנו.

חז"ל הגדירו מצווה זו של פדיון שבויים בתור "מצוה רבה", דהיינו אחת המצוות החשובות ביותר:

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ח עמוד א

רבה רמא צדקה איתמי דבי בר מריון, א"ל אביי, והתני רב שמואל בר יהודה: אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבויים א"ל: אנא לאחשובינהו קא עבידנא. איפרא הורמיו אימיה דשבור מלכא, שדרה ארנכא דינירי לקמיה דרב יוסף, אמרה: ליהוי למצוה רבה. יתיב רב יוסף וקא מעיין בה, מאי מצוה רבה? א"ל אביי, מדתני רב שמואל בר יהודה: אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבויים, שמע מינה: פדיון שבויים מצוה רבה היא. אמר ליה רבא לרבה בר מרי: מנא הא מילתא דאמר רבנן דפדיון שבויים מצוה רבה היא? א"ל, דכתיב: וזהיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם כה אמר ה' אשר למות למות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי (ירמיהו טו), ואמר רבי יוחנן: כל הפאורר בפסוק זה קשה מחבירו. חרב קשה ממות - אי בעית אימא: קרא, ואי בעית אימא: סברא; אי בעית אימא סברא, האי קא מינוול והאי לא קא מינוול; ואבעיא קרא: יקר בעיני ד' המתה לחסידיו (תהלים קמ"ו). רעב קשה מחרב - איבעית אימא סברא, האי קא מצטער והאי לא קא מצטער; איבעית אימא קרא: שובים היו חללי חרב מחללי רעב' (איכה ד'). שבי קשה מכולם, דכולהו איתנהו ביה.

וכך פסק גם השולחן ערוך:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות צדקה סימן רנב סעיף ד

אין פודין השבויים יותר מכדי דמיהם, מפני תיקון העולם, שלא יהיו האויבים מוסרים עצמם עליהם לשבותם. אבל אדם יכול לפדות את עצמו בכל מה שירצה. וכן לתי"ח, או אפילו אינו ת"ח אלא שהוא תלמיד חריף ואפשר שיהיה אדם גדול, פודים אותו בדמים מרובים. (ואם אשתו כאחד דמי או לא, עיין בשו"ע אבן העזר סי' ע"ח).

ואכן כך מסופר על אחד מגדולי ישראל:

יס של שלמה מסכת גיטין פרק ד סימן סו

שמעתי על מהר"ם מרוטנבר"ק זכרונו לברכה, שהיה תפוס במגדול אייגזהם כמה שנים, והשר תבע מן הקהלות סך גדול, והקהלות היו רוצים לפדותו, ולא הניח, כי אמר אין פודין השבויים יותר מכדי דמיהם.

ותמה אני, מאחר שהיה תלמיד חכם מופלג, ולא היה כמוותו בדורו בתורה ובחסידות, ושירי לפדותו בכל ממון שבעולם, ואם מרוב ענותנותו לא רצה להחזיק עצמו כתלמיד חכם מופלג, מכל מקום היה לו לחוש על ביטול תורה, כאשר כתב בעצמו, שהוא היה יושב בחושך וצלמות, בלי תורה ואורה, והיה מקונן שלא היה אצלו ספרי הפוסקים וההתוספות, ואיך לא היה חש לעון ביטול התורה, מאחר שרבים צריכים לו.

ובודאי דעתו היה, שאם יפדו אותו, אם כן יש למיחש שלא יעשו כן כל השרים לתלמיד חכם המופלג שבדור, בעבור רוב הממון, עד שלא יספיק ממון הגולה לפדותו, ותשתכח התורה מישראל.

כי גם שמעתי שהיה בדעת אותו הצורך לתפוס גם הרא"ש תלמידו, ונדע לו, וברח לטוליטילא, ונצול ברחמי וברב חסדיו. ומשום הכי אמר החסיד, מוטב שתאבד מעט חכמה היתרת מישראל, ממה שתאבד חכמת התורה עיקר, וזה האות שאז פסקה אותו הדבר והשמד לתפוס חכמי הגולה...

המקור לדיון בשאלה זו היא המשנה בגיטין ודברי הגמרא שם:

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף מה עמוד א

מתני'. אין פודין את השבויין יתר על כדי דמיהן, מפני תיקון העולם...
גמ'. איבעיא להו: האי מפני תיקון העולם - משום דוחקא דצבורא הוא, או דילמא משום דלא לגרבו ולייתו טפי?

מהי הנפקא מינה בין שני הטעמים הללו?

א: אם ימצא קרוב או יציד שמוכן לפדות השבוי בממונו הוא:

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף מה עמוד א

ת"ש: דלוי בר דרגא פרקא לברתיה בתליסר אלפי דינרי זהב. אמר אביי: ומאן לימא לן דברצון חכמים עבד? דילמא שלא ברצון חכמים עבד.
רש"י: בתליסר אלפי דינרי - אלמלא מקום דוחקא לציבורא הוא.

ב: במקרה שבו נשקפת סכנת מוות לשבויים אם לא יפדו אותם מיד:

פתחי תשובה על שולחן ערוך יורה דעה הלכות צדקה סימן רנב סעיף ד

(ד) יותר - עיין באשל אברהם' דבמקום דאיכא למיחש לקטלא פודין ועיין בתשובת 'יד אליהו' שלא כתב כן אלא דאפילו בעומד להריגה אין פודין יותר מכדי דמיו...

וכן כתב בתשובת מהר"ם לובלין באחד שהיה נתפס בתפיסה בטענה שזינה עם זונה אם צריכין להפריז עליו מעות הרבה להציל נפשו והשיב שעל פי הדין אין צריכין שאין פודין את השבויים יותר מכדי אך מפני חילול השם יפדו עליו ממון הרבה ע"ש...

אך בתשובת 'כנסת יחזקאל' השיג עליהם משום דהאי תירוצא דסכנת נפשות לא שייך אלא אם טעמא משום דוחקא דצבורא אבל לטעמא דלא לגרבי הסברא להיפך דאם בס"נ פודין ירצו להרוג את השבויים כדי שיפדו יותר מכ"ד וגם יגרבו וירצו להרוג...

למרות שבעיא זו לא נפטרה בגמרא פוסק הרמב"ם כצד הכי של הבעיא:

רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ח הלכה יב

אין פודין את השבויים ביתר על דמיהן מפני תקון העולם, שלא יהיו האויבים ורדפיך אחריהם לשבותם...